

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ КОМАНД УКРАЇНИ, ІСПАНІЇ, АРГЕНТИНИ НА ЧЕМПІОНАТАХ СВІТУ-2022 ТА ЄВРОПИ-2024 З ФУТБОЛУ

Перевозник Володимир, Перепелица Павло, Паєвський Володимир
Харківська державна академія фізичної культури

DOI:10.32540/2071-1476-2025-1-225

Annotation

Technical and tactical actions performed by football players during games are the implementation of tactical knowledge and practical skills, as well as decisions they make after assessing the situation on the field. A high level of tactical thinking combined with technical skill allows the coach to use the player's potential in the most appropriate forms and conditions. Therefore, the study of the features of technical and tactical actions of players is extremely important for obtaining high results in football.

The purpose of the study: to conduct a comparative analysis of the indicators of technical and tactical actions (single combat, ball recovery, interceptions) of the national teams of Ukraine, Spain, and Argentina at the 2022 World Cup and 2024 European Football Championships, and to establish the causes of the identified shortcomings.

Research material and methods: theoretical analysis and generalization of data from scientific and methodological literature, methods of pedagogical observations, methods of mathematical statistics, registration and comparative analysis of technical and tactical actions (single combat, ball recovery, interceptions) of the national teams of Ukraine, Spain, and Argentina at the 2022 World Championships and Europe-2024 in football.

Research results: a quantitative and qualitative analysis of the indicators of technical and tactical actions (single combat, ball recovery, interceptions) of the national teams of Ukraine, Spain, and Argentina at the 2022 World Cup and 2024 European Football Championships was conducted.

Conclusions: Quantitative and qualitative indicators performance (tackles, tackles, interceptions) of the national teams of Ukraine, Spain, and Argentina at the 2022 World and European 2024 football championships were obtained, which indicate that the national team of Ukraine had higher quantitative indicators, but the quality of these indicators is much worse than that of the teams of Spain and Argentina. A comparative analysis of the qualitative indicators (single combat, ball recovery, interceptions) of the Ukrainian national team indicates that they do not correspond to the model characteristics of the Spanish and Argentine national teams, despite the fact that the Ukrainian national team achieved a positive result in two matches at the 2024 European Championship. Also, based on the expert opinion of specialists, one of the reasons for the high defect rate was established, namely the insufficient level of individual technical and tactical skills of the players.

Keywords: technical and tactical actions, single combat, ball recovery, interceptions, football players, failure rate.

Анотація

Техніко-тактичні дії що виконуються футболістами під час ігор є реалізацією тактичних знань та практичних навичок, а також рішень, які вони приймають після оцінки ситуації що склалася на полі. Високий

рівень тактичного мислення в поєднанні з технічною майстерністю, дозволяє тренеру використовувати потенціал гравця у найбільш доцільних формах та умовах. Тому дослідження особливостей техніко-тактичних дій гравців є вкрай важливим для здобуття високих результатів у футболі.

Мета дослідження: провести порівняльний аналіз показників техніко-тактичних дій (одноробства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу і встановити причини виявлених недоліків.

Матеріал і методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, методи педагогічних спостережень, методи математичної статистики, реєстрація та порівняльний аналіз техніко-тактичних дій (одноробства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу.

Результати дослідження: проведено кількісний та якісний аналіз показників техніко-тактичних дій (одноробства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу.

Висновки: Отримано кількісні та якісні показники виконання ТТД (одноробства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу, які свідчать про те, що збірна команда України мала вищі кількісні показники ТТД, але якість цих показників значно гірша, ніж у команд Іспанії та Аргентини. Порівняльний аналіз якісних показників ТТД (одноробства, відбори, перехоплення) збірної команди України свідчить про те, що вони не відповідають модельним характеристикам збірних команд Іспанії та Аргентини, не дивлячись на те, що збірна команда України досягла позитивного результату у двох матчах на чемпіонаті Європи-2024. Також, спираючись на експертну думку фахівців, встановлено одну з причин високого коефіцієнту браку, а саме недостатній рівень індивідуальної техніко-тактичної майстерності гравців.

Ключові слова: техніко-тактичні дії, одноробства, відбори, перехоплення, футболісти, коефіцієнт браку.

Вступ.

Аналіз даних численних досліджень і досвіду передової тренерської практики [2, 3, 9, 15, 25] свідчить, що одним із найбільш важливих і складних розділів в управлінні підготовкою футболістів є контроль змагальної діяльності. Складність цього процесу пов'язана з багатьма причинами.

По-перше, футбол відноситься до видів спорту, в яких змагальна діяльність оцінюється за кінцевим результатом: перемога, нічия чи поразка.

По-друге, колективний характер ведення спортивної боротьби передбачає різні за складністю тактичні взаємодії, велику варіативність ситуацій; містить частку суб'єктивізму в оцінці ефективності техніко-тактичних дій.

По-третє, у зв'язку з універсалізацією та інтенсифікацією футболу, особливостями якого є швидкісна техніка, вміння футболіста виконувати тактичні функції, характерні для будь-якої зони поля, участь великої кількості гравців в атакуючих та оборонних діях. Завдяки цьому, зросла

значимість відбору м'яча як наступального засобу та виникла необхідність розробки об'єктивних критеріїв оцінки змагальної діяльності футболістів, що збільшує варіативність тактичних дій.

Незважаючи на всю складність у реалізації контролю змагальної діяльності, фахівці [1, 4, 10] вважають, що кількісна та якісна оцінка ігрової діяльності футболістів необхідна для об'єктивного аналізу її результатів. На цій основі здійснюється корекція навчально-тренувального процесу, оцінка працездатності футболістів, організація індивідуального тренування та подальше вдосконалення структури гри. Також однією з важливих причин здійснення педагогічного контролю змагальної діяльності є необхідність створення командних моделей ігрової діяльності кваліфікованих футболістів.

Також при проведенні контролю за ігровою діяльністю футболістів, окрім показників, що мають статистичний зв'язок із обраними критеріями, можуть також використовуватись і «нор-

мативні показники» [17, 20, 21, 23]. Нормативні показники визначаються так само, як і модельні характеристики під час аналізу ігрової діяльності команд різної кваліфікації. Але є відмінність: якщо модельні характеристики передбачають досить точну їх відповідність виявленим при контролі показникам найсильніших команд, то нормативні показники вказують нижній рівень того необхідного, що дозволить команді показувати відповідні результати і можуть коливатися в певних межах, залежно від кваліфікації команд. Коли показники команди, отримані при аналізі змагальної діяльності, перебувають не нижче певного рівня, то вони вважатимуться нормативними для команд даної кваліфікації.

М.М. Осадець (2002), А.М. Пасевич (2011), Г. Харві (2012), вважають, що підсумки тренувальної роботи підбиваються в офіційних іграх, і тому контроль ігрової діяльності окремих футболістів і команди в цілому є пріоритетним серед усіх напрямків проведення контролю у футболі [11, 13, 24].

Фахівці В.І. Музика, В.В. Лицишин (2006), К.О. М'ясоєдєнєков (2010), О. Сарразен (2019) також зазначають, що при оцінці ефективності дій футболістів у матчах і варіантів побудови командної гри дуже часто значну роль відіграє емоційний фактор. У деяких випадках окремі дії або епізоди гри, що призводять до якогось позитивного результату, справляють настільки сильне враження, що викликають у тренера бажання відпрацювати саме ці тактичні дії і тактичні ситуації у тренувальному процесі. Суб'єктивні враження про активність та ефективність дій окремих гравців і команди в цілому іноді можуть створити у тренера навіть ілюзію переваги його команди над суперником [5, 8, 19].

Контроль ігрової діяльності, як зазначають Г.А. Лисенчук (2004), Х. Петрі (2013), В.О. Супрунович (2013), дозволяє отримати об'єктивні дані, на підставі яких можна вносити корективи в тренувальну роботу щодо побудови командної гри. Однак, для цього необхідно розглядати показники виконання тих індивідуальних і загальнокомандних дій, які здійснюють найбільший внесок до результату матчу, враховуючи при цьому аналітичні закономірності гри та тенденції її розвитку [4, 16, 22].

Ряд фахівців І.Я. Карпа (2013); М.М. Осадець, М.Ю. Байдюк

(2021), В.О. Супрунович (2013) стверджують, що якість виконання футболістами технічних прийомів у грі може розглядатися лише щодо конкурентної інформативності. Тобто, виходячи з того, наскільки окремі дії з м'ячем на різних ділянках поля значущі для вирішення загальних ігрових завдань команди, а не з точки зору досягнення бажаного результату в технічному виконанні даних дій. У цих випадках показники, що характеризують якість виконання конкретним гравцем дій з м'ячем, є допоміжними даними та не можуть розглядатися у відриві від експертної оцінки тренера. Експертна оцінка тренера залишається основним критерієм інформативності щодо запланованих модельних показників змагальної діяльності [2, 9, 22].

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями. Робота виконана згідно з ініціативною темою НДР у галузі фізичної культури та спорту Харківської державної академії фізичної культури на 2023-2028 рр. «Оптимізація навчально-тренувального процесу у футболі» номер держреєстрації 0123U105317.

Мета дослідження: провести порівняльний аналіз показників техніко-тактичних дій (одноробства, відбори, перехоплення)

збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу.

Матеріал і методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, методи педагогічних спостережень, методи математичної статистики. На основі відеозапису матчів збірних команд України, Іспанії, Аргентини, що відбулись на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу, проводилась реєстрація наступних техніко-тактичних дій: ТТД (одноробства, відбори, перехоплення). Всі зареєстровані показники ТТД розподілялись за шістьма 15-хвилинними відрізками, що дозволило простежити за їх динамікою та зробити порівняльний аналіз між вищевказаними командами.

Результати дослідження та дискусія.

Аналізуючи динаміку техніко-тактичних дій збірної команди України, у 15-ти хвилинних відрізках матчу ми відмічаємо що з 1-15 ($47,3 \pm 0,63$), 16-30 ($49,6 \pm 0,71$), 46-60 ($44,3 \pm 0,65$), 61-75 ($45,6 \pm 0,72$) загальний коефіцієнт браку в (одноробствах, відборах, перехопленнях) найвищий у порівнянні зі збірними командами Іспанії та Аргентини. У той же час, з 31-45 та 76-90 хвилини коефіцієнт браку дорівнює ($35,3 \pm 0,65$) та ($40,1 \pm 0,66$) відповідно (Рис.1а, 1б).

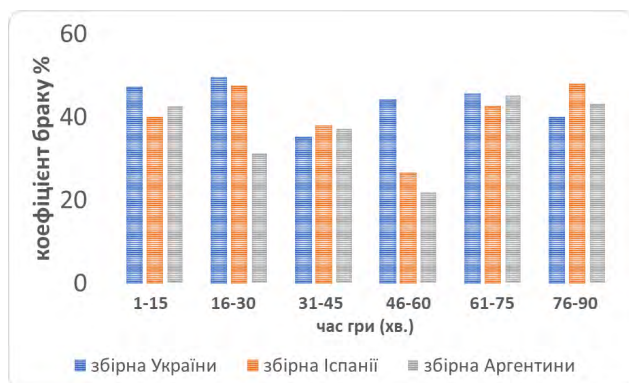

Рис. 1 (а). Динаміка середніх показників коефіцієнту браку (%) виконання ТТД (одноробства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу.

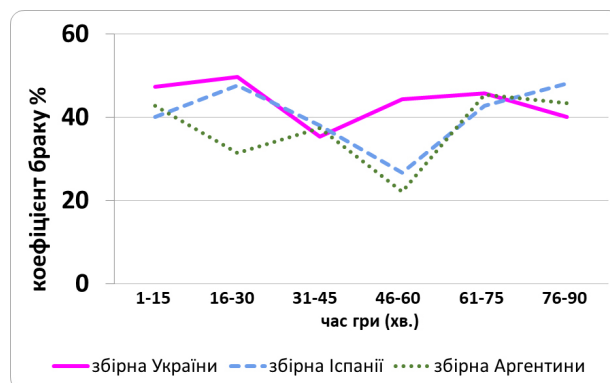

Рис.1 (б). Динаміка середніх показників коефіцієнту браку (%) виконання ТТД (одноробства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу.

Треба також зазначити, що на часовому відрізку матчу (46-60) різниця в показниках коефіцієнту браку у збірної команди України була найвищою в порівнянні зі збірними командами Іспанії (17,7%) та Аргентини (22,1%) (табл.1).

Крім того, нами визначено у 9 матчах на чемпіонаті Світу-2022 та Європи-2024 з футболу загальні середні показники коефіцієнту браку (%) виконання ТТД (одноборства, відбори, перехоплення) збірних команд України (43,7%), Іспанії (40,5%), Аргентини (37%) (Рис. 2).

На думку багатьох спеціалістів, якість виконання техніко-тактичних дій залежить від рівня індивідуальної техніко-тактичної, або виконавчої майстерності гравця. Високий рівень ігрової діяльності забезпечується тільки відповідною індивідуальною майстерністю гравців. Індивідуальна техніко-тактична майстерність – це поєднання високого рівня володіння технікою гри, тактичного досвіду та професіоналізму під час здійснення ігрової діяльності [2, 9, 11, 13, 22, 24].

Г.А. Лисенчук (2004), Х. Петрі (2013), В.О. Супрунович (2013), зазначають, що індивідуальна техніко-тактична майстерність – це рівень професіоналізму, що формується особистим досвідом,

спостережливістю, високими здібностями гравця до прояву творчості в ігровій діяльності [4, 16, 22].

І.Я. Карпа (2013); М.М. Осадець, М.Ю. Байдюк (2021), В.О. Супрунович (2013) стверджують, якщо уважно спостерігати за діями досвідченого гравця під час матчу, можна зрозуміти, що у нього присутня така важлива якість, як деталізація ігрових ситуацій. *Деталізація – це процес розбивки тактичної інформації на дрібніші складові для повнішого розуміння та вивчення навколишньої ігрової ситуації.* Такий гравець ретельно планує кожен наступний крок своєї ігрової діяльності, розуміючи, що кожна складова ігрового епізоду має вирішальне значення [2, 9, 22].

В.І. Музика, В.В. Лицишин (2006), К.О. М'ясоєденков (2010), О. Сарразен (2019) також відзначають, що індивідуально сильні гравці мають унікальну здатність до деталізації власної ігрової діяльності, і це те, що відрізняє їх від інших, менш обдарованих гравців. Увага до деталей впливає не тільки на якість ігрової діяльності, вона також важлива і з психологічної точки зору, для відчуття гравцем гордості та задоволення від виконаної роботи. Гравці пишаються тим, що все, що вони роблять у грі, виходить ідеально [5, 8, 19].

М.М. Осадець (2002), А.М. Пасевич (2011), Г. Харві (2012), з урахуванням психології гри, характеризуючи дії індивідуально

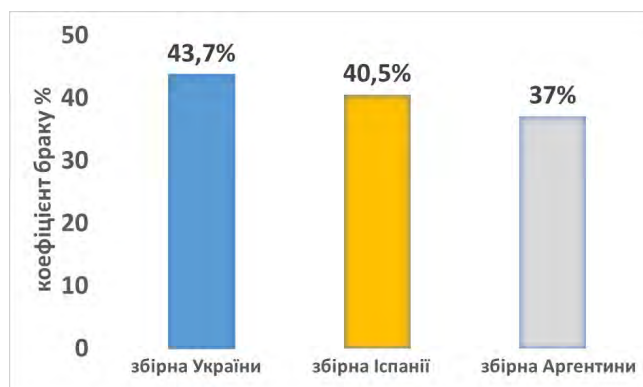

Рис. 2. Середні показники коефіцієнту браку (%) виконання ТТД (одноборства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу.

Таблиця 1

Загальний коефіцієнт браку (%) при виконанні ТТД (одноборства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу.

Команди	Час гри (хв.)											
	1-15		16-30		31-45		46-60		61-75		76-90	
	$\bar{x} - m$	σ	$\bar{x} - m$	σ	$\bar{x} - m$	σ	$\bar{x} - m$	σ	$\bar{x} - m$	σ	$\bar{x} - m$	σ
зб. України (коефіцієнт браку %)	47,3±0,63	1,84	49,6±0,71	1,88	35,3±0,65	1,77	44,3±0,65	1,74	45,6±0,72	1,82	40,1±0,66	1,88
зб. Іспанії (коефіцієнт браку %)	40,2±0,72	1,79	47,6±0,66	1,78	38,1±0,73	1,65	26,6±0,73	1,69	42,6±0,62	1,76	48,2±0,63	1,69
зб. Аргентини (коефіцієнт браку %)	42,6±0,67	1,74	31,3±0,69	1,68	37,3±0,62	1,78	22,2±0,66	1,81	45,3±0,63	1,79	43,3±0,71	1,77

сильних гравців, наводять декілька правил, якими вони користуються:

1. Вони ретельно планують свої дії, перш ніж почнуть здійснювати задумане. Це дозволяє їм передбачати будь-які потенційні проблеми та вирішувати їх перш, ніж вони стануть реальними проблемами.

2. Вони продумують послідовність своїх дій, тому що розуміють, що якість ігрової діяльності впливає на кінцевий результат матчу.

3. Вони зосереджені на точності дій з м'ячем, тому що точність має важливе значення, адже це – одна з ознак майстерності. Вони розуміють, що навіть найменше відхилення м'яча від наміченої траєкторії може вплинути на якість передачі, тому звертають увагу на кожну деталь при виконанні передач м'яча партнеру.

4. Вони усвідомлюють та приймають свої недоліки. Але, в той же час, розуміють, що для гравців, які прагнуть до досконалості, недоліки є природною частиною процесу гри.

5. Вони розуміють, що якісна підготовка до гри займає час і вони готові витратити на підготовку стільки часу, скільки необхідно, щоб потім під час офіційного матчу зробити свою роботу якісно [11, 13, 24].

У свою чергу, якісна підготовка гравця пов'язана з інноваціями. Отже, на нашу думку, знизити коефіцієнт браку збірної України з футболу можна, однак досягти цієї складної мети вдасться тільки

ки завдяки системній розробці та впровадженню інноваційних методів всебічної підготовки гравців різного віку та кваліфікації.

Саме інновації – або впроваджені нововведення, забезпечать підвищення ефективності ігрової діяльності і, як наслідок, відбудеться покращення якості змісту гри. Тільки інноваційні методи забезпечать організацію тренувального процесу, побудовану на нових, більш якісних, принципах, засобах, технологіях що дозволяють досягти більшого тренувального ефекту.

Саме інновації у тренувальному процесі наразі конче необхідні Українському футболу, а саме: актуально значущі та системні нововведення, що виникають на основі різноманітності тренерських ініціатив, які стають перспективними для еволюції тренувального процесу, позитивно впливають на розвиток усіх форм і методів навчання.

Включення тренера до інноваційної діяльності суттєво впливає на підвищення рівня його професійної компетентності, активізує його прагнення до отримання нових знань, до підвищення кваліфікації, до самовираження, самореалізації під час вирішення педагогічних завдань, до розвитку творчого потенціалу.

Ступінь успішності інноваційної діяльності будь-якої країни залежить також від розвиненості її національної інноваційної системи, яка є сукупністю економічних, політичних та інших соціальних інститутів, які опосередковано впливають на тренерські іннова-

ції. Сюди входить: законодавство у сфері захисту інтелектуальної власності, система тренерської освіти, ринок тренерської праці тощо.

Висновки.

Отримано кількісні та якісні показники виконання ТТД (одноборства, відбори, перехоплення) збірних команд України, Іспанії, Аргентини на чемпіонатах Світу-2022 та Європи-2024 з футболу, які свідчать про те, що збірна команда України мала вищі кількісні показники ТТД, але якість цих показників значно гірша, ніж у команд Іспанії та Аргентини. Порівняльний аналіз якісних показників ТТД (одноборства, відбори, перехоплення) збірної команди України свідчить про те, що вони не відповідають модельним характеристикам збірних команд Іспанії та Аргентини, попри те, що збірна команда України досягла позитивного результату у двох матчах на чемпіонаті Європи-2024. Також, спираючись на експертну думку фахівців, встановлено одну з причин високого коефіцієнту браку, а саме – недостатній рівень індивідуальної техніко-тактичної майстерності гравців.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у продовженні педагогічних спостережень за змагальною діяльністю команд високої кваліфікації.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

Література

1. Дулібський, А.В. (2001). Моделювання тактичних дій у процесі підготовки юнацьких команд з футболу (кандидатська дисертація). Львів.
2. Карпа, І.Я. (2013). Удосконалення техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів різного ігрового амплуа в окремих зонах ігрового поля (кандидатська дисертація). Львів.

Reference

1. Dulibskyj, A.V. (2001). Modeling of tactical actions in the process of training youth soccer teams. (kandydats'ka dysertatsiya). Lviv. [in Ukrainian].
2. Karpa, I.Y. (2013). Improving technical and tactical actions of qualified football players of different playing roles in separate zones of the playing field (kandydats'ka dysertatsiya). L'viv. [in Ukrainian].

3. Костюкевич, В.М. (2019). *Моделі тактики гри в футболі: монографія*. Вінниця: «Твори».
4. Лисенчук, Г.А. (2004). *Теоретико-методичні основи управління підготовкою футболістів* (докторська дисертація). Київ.
5. Музыка В.І., Лицишин В.В. (2006). *Основи методики навчання гри у футбол: метод. рек.* Чернівці: Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича.
6. Музыка, О.Л. (2007). *Самооцінка і розвиток творчих здібностей: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.* Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка.
7. Моляко, В.О. (2007). *Творча діяльність в ускладнених умовах: наук.-метод. посіб.* Київ: АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка.
8. М'ясоєденков, К.О. (2010). *Футбол: навч. посіб.* Київ: КНТЕУ.
9. Осадець, М.М., Байдюк, М.Ю. (2021). *Основи тактичної підготовки у футболі: навч. посіб.* Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича.
10. Осадець, М.М. (2002). *Основи тренувального процесу у футболі: навч. посібник.* Чернівці: Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича.
11. Осадець, М.М. (2002). *Стратегія і тактика у футболі: метод. рекомендації.* Чернівці: «Рута».
12. Павленко, В.В. (2000). *Психологія спорту: Курс лекцій: навч. посібник для студ. вищих навч. закл.* Кіровоград: Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка.
13. Пасевич, А.М. (2011). *Футбол: навч.-метод. посіб.* Рівне: НУВГП.
14. Перевозник, В.І., Паєвський, В.В. (2021). Показники техніко-тактичних дій (одноборства, відбори, перехоплення, удари) збірної команди України в іграх 1/8 та 1/4 чемпіонату Європи 2020-2021 років. *Slobozhanskyi Herald of Science & Sport*, 2021, 84(4), 44–49. <https://doi.org/10.15391/snsv.2021-4.007>
15. Петренко, С.І. (2012). *Навчально-тренувальний процес підготовки юних футболістів: монографія*. Донецьк: «Світ книги».
16. Петрі, Х. (2013). *Футбол: навч. посібник*. Київ: «Астрель».
17. Петров, О.П. (2006). *Методика навчання футболу: навч.-метод. посібник*. Кам'янець-Подільськ: Кам'янець-Подільський держ. ун-т.
18. Савчин, М.В. (2024). *Загальна психологія: підручник*. Київ: «Академія».
19. Сарразен, О. (2019). *Футбол: навч. посібник*. Київ: «Книголав».
20. Соломонко, В.В. (2005). *Футбол: підручник*. Київ: Олімпійська література.
3. Kostyukevych, V.M. (2019). *Models of football game tactics: monohrafiya*. Vinnytsya: «Tvory». [in Ukrainian].
4. Lysenchuk, H.A. (2004). *Theoretical and methodological foundations of football player training management* (doktors'ka dysertatsiya). Kyiv. [in Ukrainian].
5. Muzyka V.I., Lytsyshyn V.V. (2006). *Fundamentals of football game teaching methodology: metod. rek.* Chernivtsi: Chernivets'kyy natsional'nyy un-t im. YU. Fed'kovycha. [in Ukrainian].
6. Muzyka, O.L. (2007). *Self-esteem and development of creative abilities: teaching manual for students of higher education: navch. posibnyk dlya stud. vyshch. navch. zakl.* Zhytomyr: Vydavnytstvo ZHDU im. I. Franka. [in Ukrainian].
7. Molyako, V.O. (2007). *Creative activity in complicated conditions: scientific and methodological manual: nauk.-metod. posib.* Kyiv: APN Ukrayiny, In-t psykholohiyi im. H. S. Kostyuka. [in Ukrainian].
8. M' yasoyedenkov, K.O. (2010). *Football: navch. posib.* Kyiv: KNTEU. [in Ukrainian].
9. Osadets', M.M., Baydyuk, M.Y. (2021). *Fundamentals of tactical training in football: navch. posib.* Chernivtsi: Chernivets. nats. un-t im. Yuriya Fed'kovycha. [in Ukrainian].
10. Osadets', M.M. (2002). *Fundamentals of the training process in football: navch. posibnyk.* Chernivtsi: Chernivets'kyy natsional'nyy un-t im. YU. Fed'kovycha. [in Ukrainian].
11. Osadets', M.M. (2002). *Strategy and tactics in football: methodological recommendations: metod. rekomendatsiyi.* Chernivtsi: «Ruta». [in Ukrainian].
12. Pavlenko, V.V. (2000). *Psychology of sports: Kurs lektsiy: navch. posibnyk dlya stud. vyshcheykh navch. zakl.* Kirovohrad: Kirovohrads'kyy derzh. pedahohichnyy un-t im. Volodymyra Vynnychenka. [in Ukrainian].
13. Pasevych, A.M. (2011). *Football: navch.-metod. posib.* Rivne: NUVHP. [in Ukrainian].
14. Perevoznik, V.I., Payevs'kyy, V.V. (2021). *Indicators of technical and tactical actions (single combat, tackles, interceptions, strikes) of the national team of Ukraine in the games of 1/8 and 1/4 of the European Championship 2020-2021.* *Slobozhanskyi Herald of Science & Sport*, 2021, 84(4), 44–49. <https://doi.org/10.15391/snsv.2021-4.007> [in Ukrainian].
15. Petrenko, S.I. (2012). *Educational and training process of training young football players: monohrafiya.* Donetsk: «Svit knyhy». [in Ukrainian].
16. Petri, KH. (2013). *Football: navch. posibnyk.* Kyiv: «Astrel'». [in Ukrainian].
17. Petrov, O.P. (2006). *Football teaching methods: teaching-methodical manual: navch.-metod. posibnyk.* Kam'yanets'-Podil's'k: Kam'yanets'-Po-

21. Стасюк, В.А. (2017). *Теорія і методика викладання спортивних ігор (футбол): навч.-метод. посібник*. Кам'янець-Подільськ: нац. ун-т ім. Івана Огієнка.
22. Супрунович, В.О. (2013). *Формування та методика удосконалення тактичного мислення футболістів різного віку і статі* (кандидатська дисертація). Київ.
23. Ткаченко, С.М. (2020). *Теорія і практика футболу в процесі підготовки тренера: монографія*. Суми: Сум. держ. ун-т.
24. Харві, Г. (2012). *Школа футболу: навч. посіб.* Київ: «Країна мрій».
25. Шамардін, В.М. (2013). *Технологія управління системою багаторічної підготовки футбольних команд вищої кваліфікації: навч. посіб.* Львів: держ. ун-т фіз. культури.
18. Savchyn, M.V. (2024). General psychology: pidruchnyk. Kyiv: «Akademiya». [in Ukrainian].
19. Sarrazen, O. (2019). Football: navch. posibnyk. Kyiv: «Knyholav». [in Ukrainian].
20. Solomonko, V.V. (2005). Football: pidruchnyk. Kyiv: Olimpiys'ka literatura. [in Ukrainian].
21. Stasyuk, V.A. (2017). Theory and methods of teaching sports games (football): navch.-metod. posibnyk. Kam'yanets'-Podil's'k: nats. un-t im. Ivana Ohiyenka. [in Ukrainian].
22. Suprunovych, V.O. (2013). Formation and methods of improving tactical thinking of football players of different ages and genders (kandydats'ka dysertatsi-ya). Kyiv. [in Ukrainian].
23. Tkachenko, S.M. (2020). Theory and practice of football in the process of training a coach: monohrafi-ya. Sumy: Sum. derzh. un-t. [in Ukrainian].
24. Kharvi, H. (2012). Football school: navch. posib. Kyiv: «Krayina mriy». [in Ukrainian].
25. Shamardin, V.M. (2013). Management technology of the system of long-term training of football teams of higher qualification: teaching manual: navch. posib. L'viv: derzh. un-t fiz. kul'tury. [in Ukrainian].

Перевозник Володимир

Харківська державна академія фізичної культури
м. Харків, вул. Клочковська, 99/61058, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6798-1497>

Перепелица Павло

Харківська державна академія фізичної культури
м. Харків, вул. Клочківська, 99, 61058, Україна.
<https://orcid.org/0009-0003-7315-4369>

Пасєвський Володимир

Харківська державна академія фізичної культури
м. Харків, вул. Клочківська, 99., 61058, Україна.
<https://orcid.org/0000-0002-9068-1422>